

TELIA LIETUVA, AB

SĄNAUDŲ APSKAITOS IR APSKAITOS ATSKYRIMO METINĖ ATASKAITA

UŽ 2021 M. GRUODŽIO 31 D. PASIBAIGUSIUS METUS

TURINYS

1.	VADOVYBĖS PAREIŠKIMAS	3
2.	PAAIŠKINAMASIS RAŠTAS	4
3.	SĄNAUDŲ APSKAITOS (VERSLO SĄNAUDŲ PASKIRSTYMO) IR APSKAITOS ATSKYRIMO METODIKA	6
3.1	BENDROSIOS NUOSTATOS	6
3.2	BENDRIEJI SĄNAUDŲ PASKIRSTYMO IR APSKAITOS ATSKYRIMO PRINCIPAI	7
3.3	SĄNAUDŲ MODULIS	7
3.4	VEIKLŲ MODULIS	9
3.5	SĄNAUDŲ OBJEKTŲ MODULIS.....	10
3.6	SĄNAUDŲ PASKIRSTYMAS IŠ SĄNAUDŲ MODULIO Į VEIKLŲ MODULĮ	10
3.7	SĄNAUDŲ PASKIRSTYMAS IŠ VEIKLŲ MODULIO Į SĄNAUDŲ OBJEKTŲ MODULĮ ...	11
3.8	NAUDOJAMO KAPITALO PASKIRSTYMAS PASLAUGOMS.....	13
3.9	DUOMENŲ SURINKIMAS IR KONTROLĖ	15
3.10	BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS.....	15
4.	VIDUTINĖS SVERTINĖS KAPITALO KAINOS APSKAIČIAVIMAS.....	16
4.1	Vidutinių svertinių kapitalo kaštų (WACC) skaičiavimo metodologija.....	16
4.2	Kintamųjų skaičiavimo verčių nustatymas	17
4.3	Vidutinių svertinių kapitalo kaštų (WACC) apskaičiavimas	21
5.	NAUDOJAMO KAPITALO IR PROTINGUMO KRITERIJŲ ATITINKANČIOS INVESTICIJŲ GRAŽOS APSKAIČIAVIMO ATASKAITA.....	22
6.	VERSLO VIENETŲ PELNO (NUOSTOLIO) ATASKAITA	23
7.	VERSLO VIENETŲ NAUDOJAMO KAPITALO ATASKAITA	24
8.	VERSLO VIENETŲ FAKTINĖS NAUDOJAMO KAPITALO GRAŽOS ATASKAITA	25

1. VADOVYBĖS PAREIŠKIMAS

Lietuvos Respublikos
Ryšių reguliavimo tarnybos
direktoriui Feliksui Dobrovolskiui

2022-06-01 Nr. 2022-02145

VADOVYBĖS PAREIŠKIMAS, PATVIRTINANTIS SĄNAUDŲ APSKAITOS IR APSKAITOS ATSKYRIMO SISTEMOS ATITIKIMĄ TEISĖS AKTAMS

Atsižvelgdami į mūsų turimas žinias bei įsitikinimą, patvirtiname, kad Telia Lietuva, AB Sąnaudų apskaitos ir apskaitos atskyrimo sistema bei iš jos suformuotos ataskaitos visais reikšmingais atžvilgiais atitinka patvirtintus Sąnaudų apskaitos pagal visiškai paskirstytų sąnaudų metodą taisyklių, Apskaitos atskyrimo taisyklių ir su apskaitos atskyrimu susijusių reikalavimų bei kitų galiojančių teisės aktų reikalavimus.

L.e.p. Finansų padalinio vadovas

Polina Rys

2. PAAIŠKINAMASIS RAŠTAS

Lietuvos Respublikos
Ryšių reguliavimo tarnybos
direktoriui Feliksui Dobrovolskiui

2022-06-01 Nr. 2022-02147

PAAIŠKINAMASIS RAŠTAS PRIE SĄNAUDŲ APSKAITOS IR APSKAITOS ATSKYRIMO SISTEMOS

Atsižvelgdami į mūsų turimas žinias bei įsitikinimą, pareiškiame, kad Telia Lietuva, AB Sąnaudų apskaitos bei atskaitos atskyrimo sistema yra sukurta vadovaujantis patvirtintais Sąnaudų apskaitos pagal visiškai paskirstytų sąnaudų metodą taisyklių, Apskaitos atskyrimo taisyklių ir su apskaitos atskyrimu susijusių reikalavimų bei kitų galiojančių teisės aktų reikalavimais.

2021 metais buvo atnaujintas paslaugų sąrašas, kurio detalesnė informacija pateikiama 17 priede „Paslaugų aprašymai“. Paslaugų skaičius sumažėjo nuo 133 paslaugų iki 130 paslaugų. Buvo panaikintos paslaugos „Interneto.tv televizija“, „Telia saugykla“, „118 reklamos pardavimai“, nes bendrovė nutraukė jų teikimą. Buvusi reguliuojama paslauga „Didmeninės vietinės linijos“ perkelta į nereguliuojamų elektroninių ryšių paslaugų verslo vienetą. Dėl to panaikinta reguliuojamų paslaugų rinka „Vartotojams ir paslaugų gavėjams prieigos prie vieš. ryšių tinklo fiks. vietoje rinka“, nes joje nebeliko reguliuojamų paslaugų.

Veiklų pokyčiai aprašyti 18 priede „Veiklų pokyčiai“. Struktūrinių padalinių pokyčiai aprašyti 19 priede „Struktūros pokyčiai“.

Atsižvelgdami į audito rekomendacijas, peržiūrėjome ir patikslinome Telia veikloje naudojamo kapitalo skaičiavimo metodologiją, kad ji pilnai atitiktų LR ryšių reguliavimo tarnybos Sąnaudų apskaitos pagal visiškai paskirstytų sąnaudų metodą taisyklių 17 punkte aprašomą veikloje naudojamo kapitalo apimties skaičiavimo balansinės lygybės formulę ir sutaptų su parametrais, kuriuos konsultantų bendrovė „KPMG Baltics“, UAB naudoja vidutinės svertinės kapitalo kainos (WACC) skaičiavimuose bei atitinkamai Telia naudoja veikloje naudojamo kapitalo ir protingumo kriterijų atitinkančios investicijų grąžos (ROI) skaičiavimuose. Veikloje naudojamo kapitalo atidėjimų grupėje buvo išskirti nauji sąnaudų centrai: „Ilgalaikiai atidėjimai“, „Atidėtojo mokesčio įsipareigojimai“, „Ateinančių laikotarpių pajamos ir sukaupti įsipareigojimai“. Trumpalaikių įsipareigojimų grupėje atsirado naujas sąnaudų centras „Kiti trumpalaikiai bepalūkaniniai įsipareigojimai“.

Atnaujinome Telia sąnaudų paskirstymo metodikos „Sąnaudų apskaitos (verslo sąnaudų paskirstymo) ir apskaitos atskyrimo metodika“ aprašą (3.1 priedas „Sąnaudų paskirstymo metodika“). Tamybai teikiamų metinių ataskaitų rinkinį papildėme Veiklų nešiklių ataskaita su nurodyta kiekvieno nešiklio paskaičiavimo metodologija ir pasikeitimais per ataskaitinius finansinius metus (25 priedas „Veiklų nešiklių metodologija ir pokyčiai“).

Paskirstydami sąnaudų centro „Išeitinės išmokos“ sąnaudas, pagal audito rekomendaciją pakeitėme sąnaudų nešiklį „Vid. darbuotojų sk.“ į „Pagal sąnaudų panaudojimą“. Atsižvelgdami į audito rekomendaciją, kad vertinant paslaugos „Prisijungimo prie DPP taško paslauga“ sąnaudas būtų remiamasi duomenų srauto greitaveika, pakeitėme paslaugos matavimo vienetą iš „pajungimai (vidurkis)“ į „Mbit/s (vidurkis)“.

2021 metais MyABCM sąnaudų apskaitos modelyje nebevertinama dukterinė įmonė Telia Customer Service LT, AB, nes ji nuo 2020 m. liepos 1 d. buvo prijungta prie Telia Lietuva, AB. Telia Customer Service LT, AB buvo vertinama 2020 metais už laikotarpį nuo 2020 m. sausio 1 d. iki 2020 m. birželio 30 d.

Kaip ir ankstesniais metais, visos mobiliojo ir fiksuotojo tinklo sąnaudos yra atskirtos ir priskirtos tik toms paslaugoms, kurioms teikti yra naudojamos (mobiliojo tinklo sąnaudos – mobiliojo ryšio paslaugoms, fiksuotojo tinklo sąnaudos – fiksuotojo ryšio paslaugoms). MyABCM sąnaudų apskaitos modelyje yra atskiros sąnaudų kategorijos (mobiliojo tinklo ilgalaikio turto sąnaudos; mobiliojo tinklo elementai; mobiliojo tinklo produktai), todėl mobiliojo tinklo sąnaudos nėra priskiriamos fiksuotojo tinklo reguliuojamoms ar nereguliuojamoms paslaugoms, o visos su šiomis sąnaudų grupėmis susijusios sąnaudos paskirstomos tik mobiliojo ryšio paslaugoms teikti.

Kitų reikšmingų pokyčių, lyginant su 2020 metais, Sąnaudų apskaitos ir apskaitos atskyrimo sistemoje nebuvo.

Informacija, susijusi su Sąnaudų apskaita ir apskaitos atskyrimu paskelbta Telia Lietuva, AB internetiniame tinklalapyje (<https://www.telia.lt/verslui/reguliuojamos-paslaugos/isankstiniai-pasiulymai/sanaudu-ataskaitos>), kiek tai neprieštarauja bendrovėje patvirtintam Komercinių bei technologinių paslapčių sąrašui.

L.e.p. Finansų padalinio vadovas

Polina Rys

Dokumentą elektroniniu
parašu pasirašė
POLINA, RYS
Data: 2022-06-01 15:37:07
Vieta: Vilnius
Kontaktinė informacija:
868665604

3. SAŃAUDŲ APSKAITOS (VERSLO SAŃAUDŲ PASKIRSTYMO) IR APSKAITOS ATSKYRIMO METODIKA

3.1 BENDROSIOS NUOSTATOS

1. SaŃaudų apskaitos (verslo saŃaudų paskirstymo) ir apskaitos atskyrimo metodika pagrįsta Lietuvos Respublikos Elektroninių ryšių įstatymu, ryšių reguliavimo tarnybos (toliau - RRT) direktoriaus 2011 m. balandžio 7 d. įsakymu Nr. 1V-360 „Dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2005 m. gruodžio 28 d. įsakymo Nr. 1V-1164 „Dėl saŃaudų apskaitos pagal pilnai paskirstytų saŃaudų metodą taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“, 2011 m. balandžio 7 d. įsakymu Nr. 1V-361 „Dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2006 m. birželio 14 d. įsakymo Nr. 1V-738 „Dėl apskaitos atskyrimo taisyklių ir su apskaitos atskyrimu susijusių reikalavimų patvirtinimo“ pakeitimo“, 2016 m. rugsėjo 29 d. įsakymu Nr. 1V-1028 „Dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2005 m. gruodžio 28 d. įsakymo Nr. 1V-1164 „Dėl saŃaudų apskaitos pagal pilnai paskirstytų saŃaudų metodą taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ bei 2016 m. rugsėjo 29 d. įsakymu Nr. 1V-1029 „Dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2006 m. birželio 14 d. įsakymo Nr. 1V-738 „Dėl apskaitos atskyrimo taisyklių ir su apskaitos atskyrimu susijusių reikalavimų patvirtinimo“ pakeitimo“ (toliau – SaŃaudų apskaitos ir Apskaitos atskyrimo taisyklės).

2. Telia Lietuva, AB (toliau – Bendrovė) saŃaudų apskaita ir apskaitos atskyrimas yra atliekamas Verslo saŃaudų paskirstymo per veiklas modelyje (angl. *Activity Based Costing (ABC)*) naudojant MyABC programinę įrangą. Verslo saŃaudų paskirstymo per veiklas modelyje atliekamas pajamų, saŃaudų, turto bei įsipareigojimų atskyrimas pagal tam tikrus verslo vienetus.

3. Visa informacija saŃaudų paskirstymui renkama iš Bendrovės padalinių pagal Finansų vadovo patvirtintą grafiką.

4. Šiame dokumente vartojamos šios sąvokos:

Didžiosios knygos modulis – Finansų ir verslo valdymo sistemos SAP ERP sudedamoji dalis, kurioje kaupiama finansinė informacija, perduodama iš visų sistemoje integruotų modulių ir kitų sistemų.

Ilgalaikio turto modulis – Finansų ir verslo valdymo sistemos SAP ERP sudedamoji dalis, kurioje vykdoma ilgalaikio turto apskaita.

Veikla – tai konkrečiu tikslu atliekamas darbas. Verslo saŃaudų paskirstymo per veiklas modelyje skaičiuojamos atskirų veiklų saŃaudos ir paskirstomos kiekvienam saŃaudų objektui (paslaugai), atsižvelgiant į veiklos rezultato apimtį suteikiant paslaugą.

Tiesiogiai priskiriamos saŃaudos – saŃaudos, kurios su konkrečia galutine paslauga siejamos tiesiogiai ir yra priskiriamos paslaugai.

Netiesiogiai priskiriamos saŃaudos – saŃaudos, kurios su konkrečia galutine paslauga siejamos netiesiogiai ir gali būti priskiriamos paslaugai, taikant paskirstymo norminius koeficientus.

Nepaskirstomos saŃaudos – saŃaudos, kurios nėra susijusios su tiesiogine Bendrovės veikla ir dėl šios priežasties nepriskiriamos telekomunikacinėms paslaugoms.

Bendrosios saŃaudos, priskiriamos paslaugoms – saŃaudos, kurios su konkrečia paslauga nesiejamos nei tiesiogiai, nei netiesiogiai ir kurių ūkio subjektas negali paskirstyti paslaugoms pagal priešastingumo principą, tačiau šios saŃaudos yra būtinos ūkio subjekto veiklos tęstinumui.

Naudojamas kapitalas – turtas, reikalingas paslaugoms teikti. Naudojamas kapitalas yra gaunamas iš viso turto atėmus trumpalaikius įsipareigojimus bei atidėjimus.

Vidutinė svertinė kapitalo kaina (angl. *Weighted Average Cost Of Capital (WACC)*) – atspindi alternatyvias kapitalo panaudojimo saŃaudas arba protingumo kriterijų atitinkančią investicijų grąžą.

SaŃaudų centras – saŃaudų kaupimo objektas, kuriame atliekamas tarpinis saŃaudų kaupimas, siekiant paskirstyti saŃaudas galutiniams saŃaudų objektams (paslaugoms).

Norminis koeficientas (angl. *driver*) – saŃaudų nešiklis, parodantis, kokia skirstomų saŃaudų dalis yra priskiriama tam tikram saŃaudų centrui. Šis koeficientas naudojamas paskirstant tiesiogiai ir netiesiogiai priskiriamas saŃaudas.

Pagrindiniai procesai – klientų aptarnavimo, paslaugų valdymo ir technologijų palaikymo procesų grupėse esančios veiklos.

Pagalbiniai procesai – verslui ir nenutrūkstamai bei sklandžiai pagrindinių procesų eigai užtikrinti reikalingos veiklos. Tai materialinio aprūpinimo, verslo valdymo, finansų ir investicijų valdymo procesų grupėse esančios veiklos.

SaŃaudų modulis – Verslo saŃaudų paskirstymo per veiklas modelio sudėtinė dalis, kurioje užfiksuotos visos saŃaudos per ataskaitinį laikotarpį.

Veiklų modulis – Veiklos saŃaudų paskirstymo modelio sudėtinė dalis, kurioje visos veiklos yra sugrupuotos pagal procesus ir papildomai integruotas tinklo modelis.

Sąnaudų objektų modulis – Veiklos sąnaudų paskirstymo modelio sudėtinė dalis, kurioje teikiamos paslaugos sugrupuotos pagal verslo vienetus.

Verslo vienetas – logiškai išskiriama ūkio subjekto visos veiklos dalis, skirta tam tikrai paslaugų grupei sukurti ir parduoti. Verslo vieneta sudaro visi ūkio subjekto išteklių, tų išteklių transformavimo veiklos (procesai), susiję su šios grupės paslaugų vertės kūrimu bei tokių paslaugų teikimu kitiems verslo vienetams ir (ar) galutinių paslaugų gavėjams.

Tinklo modelis – veiklų modulio sudedamoji dalis, kurioje paskirstomos tinklo komponentų sąnaudos.

Tinklo komponentas – bet kuris viešojo ryšio tinklo sudedamąja dalimi esantis tinklo įrenginys ar elementas, kuris fiziniu ar loginiu būdu gali būti identifikuojamas kaip savarankiškas tinklo vienetas.

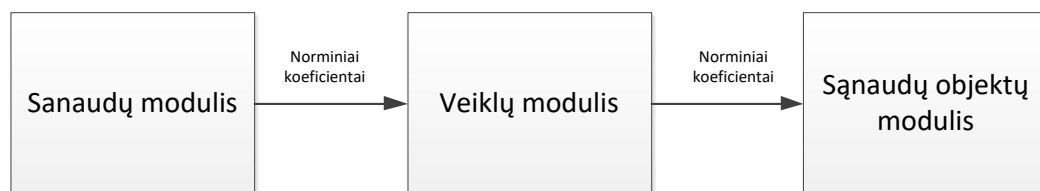
Veiklų paskirstymo sistema – IT sistema, skirta veiklų nešiklių nustatymui ir periodinei peržiūrai, darbuotojų etatų paskirstymo į veiklas ir veiklų paskirstymo į sąnaudų objektus įrašų kaupimui.

3.2 BENDRIEJI SĄNAUDŲ PASKIRSTYMO IR APSKAITOS ATSKYRIMO PRINCIPAI

5. Verslo sąnaudų paskirstymo per veiklas modelį sudaro trys sudedamosios dalys:

- 5.1. Sąnaudų modulis;
- 5.2. Veiklų modulis;
- 5.3. Sąnaudų objektų modulis.

6. Visi šie moduliai tarpusavyje yra susieti loginiais ir matematiniais ryšiais. Sąnaudos paskirstomos tiek modulių viduje, tiek iš modulio į modulį. Sąnaudos paskirstomos naudojant sąnaudų paskirstymo koeficientus, kol galiausiai pasiekia sąnaudų objektus.

1 pav. Sąnaudų paskirstymo per veiklas modelio struktūra

7. Sąnaudų paskirstymas ir apskaitos atskyrimas grindžiamas šiais principais:

- 7.1. priešastingumo;
- 7.2. kaupimo;
- 7.3. objektyvumo;
- 7.4. pastovumo;
- 7.5. skaidrumo;
- 7.6. naudingumo;
- 7.7. patikimumo.

8. Pirminiai duomenys apie patirtas sąnaudas ir sąnaudų objektų pajamų duomenys yra gaunami iš Didžiosios knygos modulio ataskaitų.

9. Paslaugų matavimo vienetų statistiniai duomenys gaunami iš Klientų aptarnavimo ir apskaitos, Tinklo informacinių, Operatorių apskaitos sistemų, Duomenų saugyklos ataskaitų.

3.3 SĄNAUDŲ MODULIS

10. Pirminiai duomenys, reikalingi modeliui sukurti – tai ataskaitinio laikotarpio sąnaudos, paaimamos iš Didžiosios knygos ir Ilgalaikio turto modulių.

11. Iš Didžiosios knygos modulio į Sąnaudų modulį perkeliama visa informacija apie sąnaudas. Informacija apie ilgalaikio turto nusidėvėjimo dalį grupuojama į ilgalaikio turto kategorijas.

12. Visos sąnaudos iš Didžiosios knygos modulio pagal buhalterinės apskaitos sąskaitas yra sugrupuotos į ekonominius pogrupius. Sąskaitų ekonominiai pogrupiai formuojami tokio būdu, kad jiems būtų galima naudoti vieną bendrą norminį koeficientą. Pogrupiai apjungiami į ekonomines grupes, atsižvelgiant į tų sąnaudų panaudojimo paskirtį.

13. Sąnaudų modulyje išskiriamos šios sąskaitų ekonominės grupės:

13.1. *Tiesioginės sąnaudos* – sąnaudos, kurios gali būti tiesiogiai ir vienareikšmiškai priskirtos paslaugai. Tiesioginėse sąnaudose išskirtos tinklų sujungimo, tarptautinio tranzito, tarptinklinio ryšio, tarptautinių linijų nuomos, numerio perkeliavimo, parduodamų prekių, sutartinių paslaugų, paslaugų įrengimo, parduotų paslaugų ir kitos tiesiogiai paslaugoms priskiriamos sąnaudos;

13.2. *Personalo sąnaudos* – tai netiesiogiai paslaugoms priskiriamos sąnaudos, kurios apima tiesiogines išmokas darbuotojams (atlyginimai ir atlyginimų priedai) ir sąnaudas, kurios yra tiesiogiai susiję su darbuotojais (verslo kelionių sąnaudos, išeitinės išmokos, mokymų sąnaudos, kitos personalo sąnaudos ir pan.);

13.3. *Nusidėvėjimo sąnaudos* – tai ilgalaikio turto nusidėvėjimo sąnaudos pagal ilgalaikio turto apskaitos kategorijas. Visoms ilgalaikio turto kategorijoms taikomas tiesinis nusidėvėjimo sąnaudų skaičiavimo metodas. Nusidėvėjimo sąnaudas sudaro SAP fiksuotojo tinklo, Scala mobiliojo tinklo nusidėvėjimo sąnaudos ir valdomo turto pagal TFAS16 standartą sąnaudos (ROU Asset Depreciation expense);

13.4. *Aptarnavimo sąnaudos* papildomai grupuojamos pagal panaudojimo paskirtį į Tinklo priežiūros, IT sistemų priežiūros, Patalpų priežiūros ir Transporto priežiūros sąnaudas;

13.5. *Elektros energijos sąnaudos* – elektros energijos sąnaudos ofiso reikmėms, elektros energijos sąnaudos technologinėms reikmėms;

13.6. *Administracinės sąnaudos*: kanceliarinių prekių, telekomunikacijų, pašto paslaugų, profesinės literatūros, vartojimo reikmenų ir medžiagų, papildomos valdymo, audito paslaugų, konsultacijų, banko paslaugų, teisinių paslaugų, alokacijų ir kitos administravimo sąnaudos;

13.7. *Rinkodaros ir pardavimo sąnaudos*: reklamos, pardavimų komisinių, sutarčių pasirašymo išlaidų nusidėvėjimo, reprezentacinės ir kitos pardavimų sąnaudos;

13.8. *Finansinės sąnaudos* – tai palūkanų, valiutos keitimo kurso ir kitos finansinės sąnaudos;

13.9. *Kitos sąnaudos*. Į šią grupę įeina likusios įvairios sąnaudos, kurios nepateko į anksčiau paminėtas grupes: kitos išorinės, ryšių su investuotojais, draudimo, blogų skolų, prekių inventorizacijos ir nurašymo sąnaudos ir pan.;

13.10. *Mokesčių sąnaudos*. Šią grupę sudaro nekilnojamojo turto ir kitų mokesčių sąnaudos;

13.11. *Bendrosios sąnaudos, nepriskiriamos paslaugoms* yra išskirtos atskira sąnaudų grupe jau Sąnaudų modulyje. Tai sąnaudos, kurios neskirstomos telekomunikacinėms paslaugoms;

13.12. Sąnaudų modulyje atskiru pogrupiu išskiriama protingumo kriterijų atitinkanti *Investicinė graža*.

13.12.1. Investicijų graža – tai Bendrovės reikalaujama gražos norma, nustatyta atsižvelgiant į Bendrovės naudojamą kapitalą. Veikloje naudojamo kapitalo apimtis skaičiuojama kaip ataskaitinio laikotarpio pirmąją dieną ir kiekvieno ketvirčio pabaigoje naudoto kapitalo apimčių aritmetinis vidurkis.

$$\text{Naudojamas kapitalas} = \text{Ilgalaikis turtas} + \text{Trumpalaikis turtas} - \frac{\text{Trumpalaikiai išsipareigojimai}}{(\text{mokėtinos sumos})} - \text{Atidėjimai (sukauptos sąnaudos)}$$

13.12.2. Investicijų gražos norma remiasi vidutinės svartinės kapitalo kainos skaičiavimu.

13.12.3. Protingumo kriterijų atitinkanti investicijų graža apskaičiuojama taip:

$$\text{Protingumo kriterijų atitinkanti investicijų graža} = \frac{\text{Naudojamas kapitalas}}{\text{Kapitalo kaina}} \times \text{Kapitalo kaina}$$

14. Visas sąnaudas pagal ekonomines grupes toliau galima klasifikuoti į keturias rūšis: tiesiogines, netiesiogines, bendrasias sąnaudas (paskirstomas telekomunikacinėms paslaugoms ir nepaskirstomas telekomunikacinėms paslaugoms). Apskaičiuojant konkrečių galutinių paslaugų (produktų) vieneto sąnaudas, dalyvauja visos sąnaudų rūšys. Nepaskirstomos sąnaudos priskiriamos kitoms netelekomunikacinėms paslaugoms.

Sąnaudų ekonominės grupės	Sąnaudų rūšys			
	Tiesioginės sąnaudos	Netiesioginės sąnaudos	Bendrosios sąnaudos, paskirstomos paslaugoms	Nepaskirstomos sąnaudos
Tiesioginės sąnaudos	X			
Personalo sąnaudos		X	X	X
Nusidėvėjimo sąnaudos		X		
Aptarnavimo sąnaudos	X	X	X	
Elektros energijos sąnaudos	X	X	X	
Administracinės sąnaudos	X	X	X	

Rinkodaros ir pardavimų sąnaudos	X	X	X	
Finansinės sąnaudos		X	X	
Kitos sąnaudos	X	X	X	
Mokesčių sąnaudos		X	X	
Bendrosios sąnaudos, nepaskirstomos paslaugoms				X

1 lent. Sąnaudų ekonominių grupių pasiskirstymas pagal sąnaudų rūšis

3.4 VEIKLŲ MODULIS

15. Veiklų modulis yra tarpinis sąnaudų paskirstymo etapas tarp sąnaudų ir sąnaudų objektų modulių.

16. Veiklų modulyje sąnaudos paskirstomos į veiklas, informacines sistemas, klientų segmentus, tinklo elementus ir produktus, bendrąsias ir kitas sąnaudas.

17. Veiklų modulį sudaro šie sąnaudų centrai:

17.1. *Tiesioginės sąnaudos*. Tai sąnaudos, kurios gali būti tiesiogiai ir vienareikšmiškai priskirtos paslaugai;

17.2. *Struktūros sąnaudos*. Tai organizacinės struktūros sąnaudos. Šis sąnaudų centras naudojamas sąnaudų paskirstymui tarp Sąnaudų ir Veiklų modulių. Sąnaudos, kurios yra priskiriamos struktūriniais padaliniais, toliau paskirstomos pagal etatų skaičių (angl. *Full time equivalents (FTE's)*) į atitinkamų padalinių veiklas;

17.3. *Procesų sąnaudos*. Veiklos grupuojamos į pagrindinius ir pagalbinus procesus;

17.4. *Fiksuotojo tinklo ir mobiliojo tinklo ilgalaikio turto sąnaudos*. Tai fiksuotojo ir mobiliojo tinklo ilgalaikio turto nusidėvėjimo, valdomo turto ir palūkanų sąnaudos pagal ilgalaikio turto panaudojimo paskirtį;

17.5. *Tinklo komponentų sąnaudos*. Tai fiksuotojo ir mobiliojo tinklo modeliavime naudojamų fiksuotojo ir mobiliojo tinklo elementų ir tinklo produktų sąnaudos;

17.5.1. Tinklo elementai – tai fiziniai tinklo objektai arba pirminės sudedamosios telekomunikacijų tinklo dalys, kurios naudojamos tinklo produktų sukūrimui. Tinklo elementus sudaro ilgalaikio turto, tinklo priežiūros, veiklos rūšių ir kitos sąnaudos;

17.5.2. Tinklo produktai – tai loginiai tinklo objektai arba tinklo elementų pagrindu sukurta funkcijų visuma, kuri naudojama telekomunikacijų paslaugų teikimui. Tinklo produktai yra nustatomi atsižvelgiant į telekomunikacijų tinklo struktūrą ir technologijas;

17.5.3. Tinklo modelis – tai tinklo elementų ir tinklo produktų visuma, kurią sudaro įvairūs loginiai sąryšiai tarp šių tinklo komponentų bei tarp tinklo komponentų ir tarp teikiamų paslaugų. Tinklo modeliavimas apima visų su tinklo komponentais susijusių sąnaudų grupių sąryšių ir norminių koeficientų nustatymus bei šių koeficientų dydžių skaičiavimus. Norminiai koeficientai parodo, koku dydžiu tam tikri tinklo komponentai panaudojami kitiems tinklo komponentams arba galutinėms paslaugoms teikti;

17.5.4. Tinklo modeliavimas grindžiamas priežastingumo, kaupimo, objektyvumo, pastovumo, skaidrumo, naudingumo ir patikimumo principais. Pastovumo principas netaikomas tais atvejais, jeigu atsiranda naujos tinklo technologijos arba pradėdamos teikti naujos paslaugos;

17.5.5. Tinklo modeliavimo procesas apima tinklo komponentų sąrašų atnaujinimą, tinklo modeliavimo matricų parengimą, tinklo statistinių duomenų surinkimą, tinklo komponentų norminių koeficientų skaičiavimą, tinklo modeliavimo duomenų suvedimą į matricas ir MyABCM sistemą;

17.6. *Sistemų sąnaudos*. Tai SAP verslo palaikymo sistemos, verslo palaikymo sistemos, operacijų palaikymo sistemos, įmonės išteklių valdymo sistemos, skaitmeninių kanalų sistemos, verslo analitikos sistemos, kompiuterinių darbo vietų sistemos, vidaus informacinės sistemos;

17.7. *Klientų segmentų aptarnavimo sąnaudos* – tai sąnaudos, kurios nėra susijusios su jokia konkrečia paslauga, tačiau patiriamos aptarnaujant klientus ar jų grupes. Klientų segmentai apima gyventojų, verslo klientų ir didmeninių klientų aptarnavimo sąnaudas.

17.8. *Pastatų sąnaudas* sudaro administracinių pastatų ir salonų sąnaudas.

17.9. *Transporto sąnaudos* apima lengvųjų automobilių ir gamybinio transporto sąnaudas.

17.10. *Bendrosios sąnaudos, paskirstomos paslaugoms* – tai sąnaudos, kurios nėra susijusios su jokia konkrečia paslauga ar klientų grupe, tačiau kurios būtinos plėtojant verslą. Tai tokios sąnaudos kaip verslo valdymo, finansų valdymo ir pan.;

17.11. *Bendrosios sąnaudos, nepaskirstomos paslaugoms* – tai sąnaudos, kurios nėra susijusios su jokia paslauga ir nėra būtinos verslo plėtojimui. Tai savanoriško pasirinkimo sąnaudos, pavyzdžiui, parama, labdara.

3.5 SAŃAUDŲ OBJEKTŲ MODULIS

18. SaŃaudų objektai – tai saŃaudų paskirstymo modelio galutinis lygis, kuris apima reguliuojamas paslaugas, kurios sugrupuotos pagal rinkas, nereguliuojamas paslaugas ir kitas netelekomunikacines paslaugas.

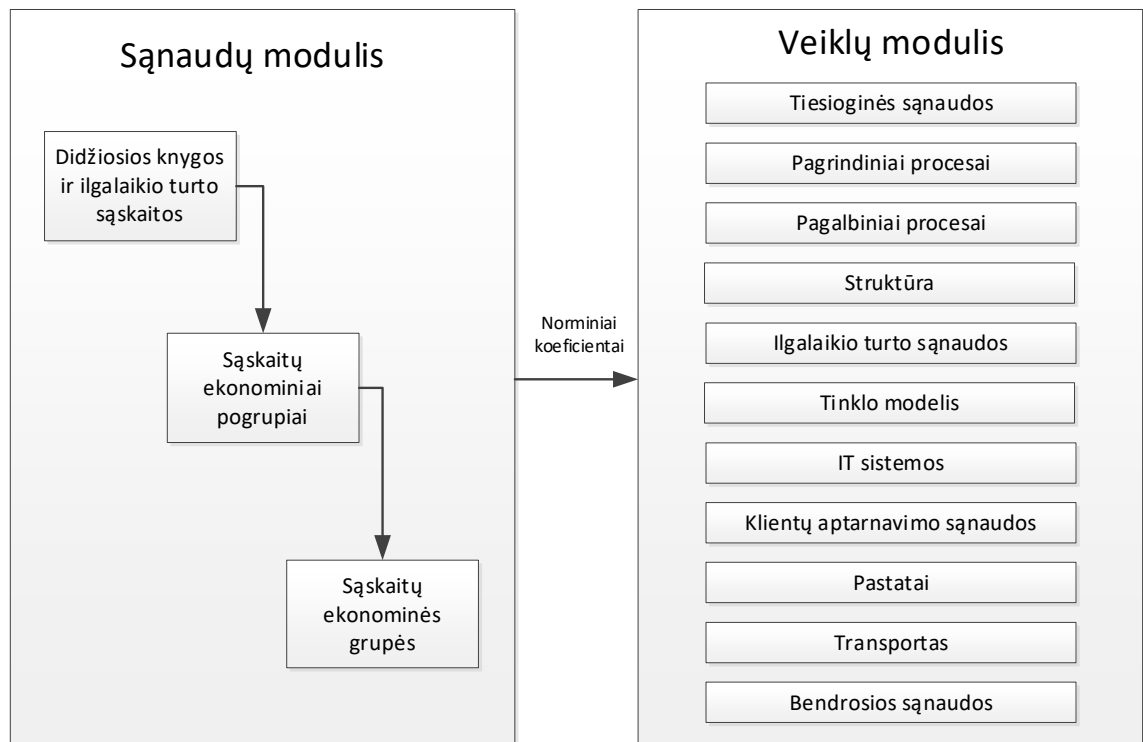
19. Žemiau pateikiamas verslo vienetų (rinkų) sąrašas:

- 19.1. Didmeninės centrinės prieigos rinka;
- 19.2. Didmeninė aukštos kokybės prieigos fiksuotoje vietoje rinka;
- 19.3. Didmeninės vietinės prieigos fiksuotoje vietoje rinka;
- 19.4. Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinka;
- 19.5. Nereguliuojamos paslaugos;
- 19.6. Kitos netelekomunikacinės paslaugos.

20. Modeliavimo rezultate gautos paslaugų saŃaudos lyginamos su jų pajamomis. SaŃaudų objektų pajamų duomenys yra gaunami iš Didžiosios knygos modulio ataskaitų. SaŃaudų objektų modulyje suvedama statistinė paslaugų informacija, įgalinanti apskaičiuoti paslaugos vieneto (pvz., linijos, minutės) pelningumą (nuostolingumą).

3.6 SAŃAUDŲ PASKIRSTYMAS IŠ SAŃAUDŲ MODULIO Į VEIKLŲ MODULĮ

21. SaŃaudų modulio saŃaudos yra priskiriamos Veiklų modulio saŃaudų centrams tiesiogiai arba naudojant norminius koeficientus. SaŃaudų norminiai koeficientai taip pat yra naudojami saŃaudų perkėlimui modulio ribose iš vienos saŃaudų grupės į kitą.

2 pav. SaŃaudų paskirstymo iš SaŃaudų modulio į Veiklų modulį principai

22. SaŃaudų paskirstymas atliekamas tokiu eiliškumu:

22.1. *Tiesioginės sąnaudos*. Visos SaŃaudų modulio tiesioginės sąnaudos yra priskiriamos Veiklų modulio tiesioginėms sąnaudoms. Veiklų modulyje išlaikomas toks pat tiesioginių saŃaudų grupavimas kaip ir SaŃaudų modulyje;

22.2. *Personalo sąnaudos.* Šios sąnaudos priskiriamos padaliniams pagal jų faktines sąnaudas, o vėliau – pagal darbuotojų skaičių padalinių veikloms. Mokyamų sąnaudos ir kitos personalo sąnaudos paskirstomos padaliniams pagal juose užimtų etatų skaičių;

22.3. *Nusidėvėjimo sąnaudos (ilgalaikio turto sąnaudos).* Visos nusidėvėjimo sąnaudos priskiriamos tarpiniams sąnaudų centrams sugrupuojant sąnaudas į tokias grupes: Informacinių sistemų, Transporto, Pastatų, Tinklo elementų ir Kito turto grupes;

22.3.1. Visos informacinių technologijų nusidėvėjimo sąnaudos priskiriamos atitinkamoms IT sistemoms;

22.3.2. Transporto priemonių nusidėvėjimo sąnaudos yra priskiriamos Transporto sąnaudų centrui;

22.3.3. Pastatų nusidėvėjimo sąnaudos priskiriamos Pastatų sąnaudų centrui;

22.3.4. Tinklo elementų nusidėvėjimo sąnaudos priskiriamos atitinkamiems tinklo elementams;

22.3.5. Bendro naudojimo turto nusidėvėjimo sąnaudos skirstomos padaliniams pagal darbuotojų skaičių;

22.4. *Aptarnavimo sąnaudos.* Visos Aptarnavimo sąnaudos sugrupuotos į tokias grupes: Tinklo priežiūros, IT sistemų priežiūros, Patalpų priežiūros ir Transporto priežiūros sąnaudas;

22.4.1. Tinklo priežiūros sąnaudos priskiriamos fiksuotojo ir mobiliojo tinklo komponentams arba IT sistemoms. Tiesiogiai su paslaugomis susijusios tinklo priežiūros sąnaudos nukreipiamos į tiesiogines sąnaudas;

22.4.4. IT priežiūros sąnaudos paskirstomos informacinėms sistemoms ir tinklo komponentams. Tiesiogiai su paslaugomis susijusios IT aptarnavimo sąnaudos nukreipiamos į tiesiogines sąnaudas;

22.4.2. Patalpų priežiūros sąnaudos paskirstomos fiksuotojo ir mobiliojo tinklo technologiniams statiniams, administraciniams pastatams ir salonams pagal sąnaudas arba pagal naudojamą plotą;

22.4.3. Transporto priežiūros sąnaudos paskirstomos lengviesiems automobiliams ir gamybiniam transportui pagal transporto skaičių, transportavimo sąnaudos paskirstomos padaliniams pagal faktines išlaidas;

22.5. *Elektros energijos sąnaudos.* Elektros energijos sąnaudos technologinėms reikmėms priskiriamos fiksuotojo ir mobiliojo tinklo komponentams „Elektros energijos tiekimo įranga“ pagal suvartojamos elektros energijos sąnaudas. Elektros energijos sąnaudos ofiso reikmėms priskiriamos administraciniams pastatams ir salonams pagal plotą. Perparduodama elektros energija nukreipiama į tiesiogines sąnaudas;

22.6. *Administracinės sąnaudos.* Šios sąnaudos yra priskiriamos padaliniams, atsižvelgiant į atitinkamo padalinio faktines išlaidas arba darbuotojų skaičių padaliniuose. Bankų paslaugų sąnaudos priskiriamos bendrosioms sąnaudoms, kurios vėliau paskirstomos paslaugoms;

22.7. *Rinkodaros ir pardavimų sąnaudos.* Didžioji dalis rinkodaros ir pardavimų sąnaudų yra priskiriama tiesioginėms sąnaudoms. Likusi dalis sąnaudų yra priskiriama struktūriniams padaliniams pagal sąnaudų panaudojimo apimtį;

22.8. *Finansinės sąnaudos.* Palūkanų sąnaudos paskirstomos ilgalaikio turto sąnaudų centrums. Kitos finansinės sąnaudos priskiriamos bendrosioms sąnaudoms, paskirstomoms paslaugoms;

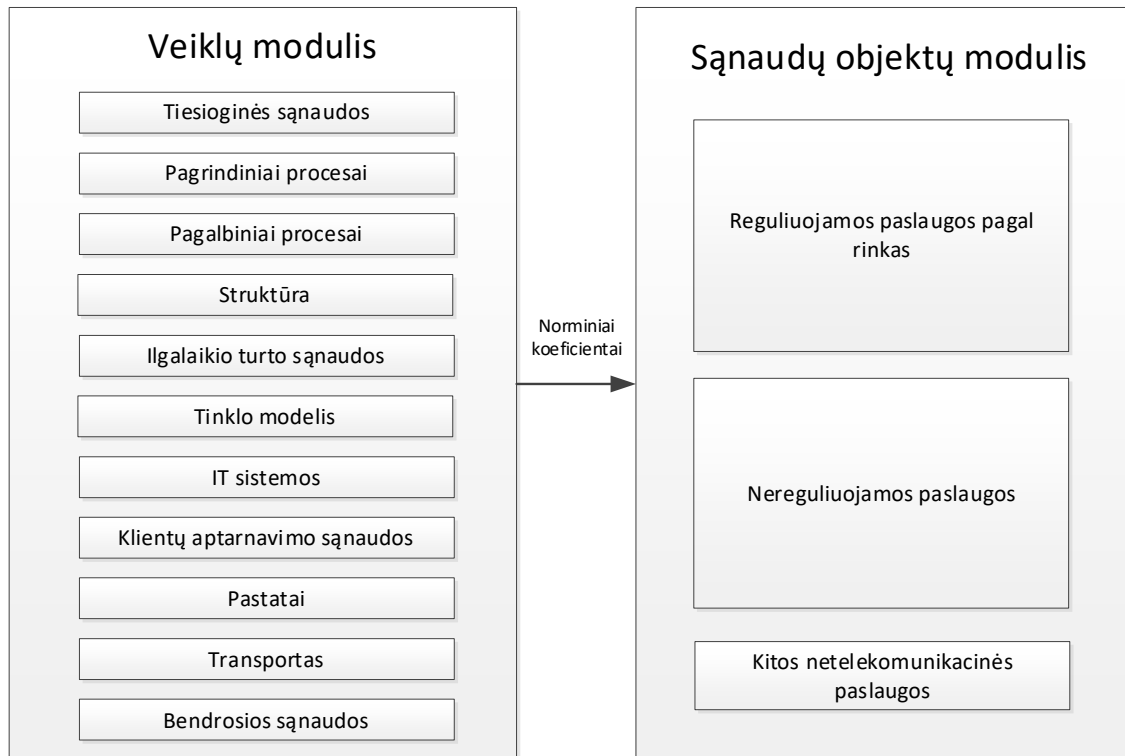
22.9. *Kitos sąnaudos.* Ryšių su investuotojais sąnaudos priskiriamos struktūriniams padaliniai „Vadovybė“, draudimo sąnaudos priskiriamos padaliniams pagal vidutinį etatų skaičių. Visos likusios sąnaudos, esančios kitų sąnaudų grupėje, paskirstomos pagal sąnaudų panaudojimą į struktūrinius padalinius;

22.10. *Mokesčių sąnaudos.* Nekilnojamo turto mokesčiai priskiriami pastatų ilgalaikiam turtui. Kiti mokesčiai paskirstomi bendrosioms sąnaudoms, paskirstomoms paslaugoms;

22.11. *Bendrosios sąnaudos, nepaskirstomos paslaugoms.* Per tarpinį sąnaudų centrą veiklų modulyje priskiriamos kitoms netelekomunikacinėms paslaugoms.

3.7 SAŃAUDŲ PASKIRSTYMAS IŠ VEIKLŲ MODULIO Į SAŃAUDŲ OBJEKTŲ MODULĮ

23. Sąnaudų paskirstymo iš Veiklų modulio į Sąnaudų objektų modulį rezultate gaunamos Bendrovės paslaugų sąnaudos.

3 pav. Sąnaudų paskirstymo iš Veiklų modulio į Sąnaudų objektų modulį principai

24. Sąnaudų paskirstymas atliekamas tokiu eiliškumu:

24.1. *Tiesioginės sąnaudos* yra priskiriamos tiesiogiai galutiniams sąnaudų objektams (paslaugoms);

24.2. *Procesų sąnaudos*. Veiklų modulyje visos Bendrovės veiklos yra sugrupuotos į pagrindinius ir pagalbinus procesus. Veiklų paskirstymas į sąnaudų objektus yra atliekamas kas ketvirtį vadovaujantis Bendrovėje patvirtintu modeliavimo grafiku. Struktūrinių padalinių vadovų paskirti atsakingi darbuotojai kas ketvirtį Veiklų paskirstymo sistemoje vykdo veiklų peržiūrą, kuomet patikrina, ar nepasikeitė padalinio veiklų sąrašas, veiklų paskirstymo principai, ar tikslūs šaltinių aprašymai, paskirstymo koeficientai, ar nepasikeitė sąnaudų objektai.

Pasikeitus organizacinei struktūrai ar padalinių funkcijoms, jeigu reikalinga sukurti ar panaikinti veiklą, tai atlieka padalinio atsakingas darbuotojas suderinęs su Finansų padalinio atsakingais darbuotojais.

Atsakingi darbuotojai Veiklų paskirstymo sistemoje etatų paskirstymą veikloms ir veiklų paskirstymą į sąnaudų objektus atlieka naudodami ataskaitas iš IT sistemų arba vadovų įvertinimą, su kokiais sąnaudų objektais dirbo jų padalinių darbuotojai. Etatų ir veiklų paskirstymo įrašai kaupiami Veiklų paskirstymo sistemoje.

Paskirstymo metu yra atliekamos sisteminės kontrolės, kurių metu patikrinama, ar visas darbo laikas ir visi etatai yra paskirstyti. Pabaigus paskirstymą Veiklų paskirstymo sistemoje yra uždaromas periodas. Atsakingas vadovas patvirtina, kad paskirstymas yra baigtas.

Taip pat yra sukurtos ataskaitos, kurių pagalba vykdomos paskirstymo pasikeitimų kontrolės, kaip kas periodą keitėsi etatų ir veiklų paskirstymas į sąnaudų objektus.

24.3. *Pagrindinių procesų veiklų sąnaudos* gali būti nukreipiamos:

24.3.1. tinklo komponentams, jei tos sąnaudos susijusios su tinklo valdymo ir eksploatavimo, plėtros, planavimo ir statybos procesais;

24.3.2. telekomunikacinėms paslaugoms, jei tos veiklos sąnaudos yra tiesiogiai susijusios su teikiamomis telekomunikacinėmis paslaugomis;

24.3.3. kitoms netelekomunikacinėms paslaugoms;

24.3.4. klientų aptarnavimo sąnaudoms;

24.3.5. IT sistemoms.

24.4. *Pagalbinių (verslo palaikymo) procesų veiklų sąnaudos* gali būti nukreipiamos:

24.4.1. pagrindinių procesų veikloms, jei tam tikros verslo palaikymo veiklos yra susijusios su pagrindinėmis veiklomis;

24.4.2. kitoms pagalbinių procesų veikloms arba struktūriniams padaliniams;

24.4.3. tinklo komponentams, jei tam tikros verslo palaikymo veiklos yra susijusios su tinklo administravimu, technine priežiūra;

24.4.4. netelekomunikacinėms paslaugoms, jei verslo palaikymo procesų veiklos susijusios su netelekomunikacinių paslaugų teikimu išorės klientams;

24.4.5. IT sistemoms, jei veiklos susiję su IT sistemomis;

24.4.6. klientų aptarnavimo sąnaudoms;

24.4.7. bendrosioms sąnaudoms.

24.5. *Sistemų sąnaudos* gali būti priskiriamos:

24.5.1. SAP Verslo palaikymo sistemų (SAP BSS) sąnaudos paskirstomos paslaugoms proporcingai pagal paslaugų pajamas;

24.5.2. Verslo palaikymo sistemų (BSS) sąnaudos paskirstomos paslaugoms proporcingai pagal paslaugų pajamas;

24.5.3. Operacijų palaikymo sistemų (OSS) sąnaudos paskirstomos Bendrovės padaliniais pagal vidutinį darbuotojų skaičių.

24.5.4. Įmonės išteklių valdymo sistemų (ESS) sąnaudos paskirstomos Bendrovės padaliniais pagal vidutinį darbuotojų skaičių.

24.5.5. Skaitmeninių kanalų sistemų (D-Channels) sąnaudos paskirstomos paslaugoms pagal paslaugų gavėjų skaičių.

24.5.6. Verslo analitikos sistemų (BI) sąnaudos paskirstomos Bendrovės padaliniais pagal vidutinį darbuotojų skaičių.

24.5.7. Kompiuterinių darbo vietų sistemų sąnaudos paskirstomos Bendrovės padaliniais pagal kompiuterių skaičių.

24.5.8. Telia Lietuva informacijos sistemos - tai Bendrovės vidinėms reikmėms skirtų duomenų perdavimo tinklo resursų ir kompiuterizuotų darbo vietų bei jų aptarnavimo sąnaudos. Šios sąnaudos paskirstomos Bendrovės padaliniais pagal kompiuterių skaičių.

24.6. *Tinklo komponentų sąnaudos*. Visos sąnaudos, susijusios su tinklo komponentais, patenka į tinklo modelį ir jame yra paskirstomos galutiniams sąnaudų objektams.

24.7. *Klientų aptarnavimo sąnaudos*, susikaupusios atskiruose klientų segmentuose, paskirstomos paslaugoms proporcingai tam segmentui teikiamų paslaugų kiekiui.

24.8. *Pastatų sąnaudos* gali būti paskirstomos:

24.8.1. Administracinių pastatų sąnaudos paskirstomos pagal plotą struktūriniams padaliniais ir bendrosioms sąnaudoms, paskirstomoms paslaugoms;

24.8.2. Salonų sąnaudos priskiriamos pagal plotą struktūriniams padaliniais, kurių darbuotojai dirba salonuose;

24.9. *Transporto sąnaudos* paskirstomos pagal transporto skaičių struktūriniams padaliniais ir bendrosioms sąnaudoms, paskirstomoms paslaugoms;

24.10. *Bendrosios sąnaudos, paskirstomos paslaugoms*, yra paskirstomos paslaugoms proporcingai jų sąnaudų dydžiui.

24.11. *Bendrosios sąnaudos, nepriskiriamos paslaugoms*, yra sukaupiamos atskirame sąnaudų centre ir priskiriamos kitoms netelekomunikacinėms paslaugoms.

3.8 NAUDOJAMO KAPITALO PASKIRSTYMAS PASLAUGOMS

25. Naudojamo kapitalo paskirstymui MyABCM sistemoje yra sukurtas atskiras modelis, kuriame paskirstoma naudojamo kapitalo suma.

26. Atsižvelgiant į kapitalo poreikį kiekvienam resursui, veiklai ir/arba sąnaudų objektui, naudojamas kapitalas paskirstomas Sąnaudų, Veiklų arba Sąnaudų objektų modulių sąnaudų centrams, su kuriais susijęs naudojamas turtas. Naudojamo kapitalo galimas pirminis paskirstymas sąnaudų centrams pateikiamas 2 lent. Atlikus naudojamo kapitalo sąnaudų pirminį paskirstymą, toliau sąnaudos paskirstomos pagal nustatytus norminius koeficientus taip pat kaip Sąnaudų paskirstymo modelyje, kuris aprašytas aukščiau.

27. Protingumo kriterijų atitinkanti investicijų grąža paskirstoma taip pat kaip naudojamas kapitalas.

ABC modelio struktūra	Ilgalaikis turtas			Trumpalaikis turtas	Trumpalaikiai įsipareigojimai	Atidėjimai
	Materialusis turtas	Nematerialusis turtas	Finansinis turtas			
Sąnaudų modulis:						
Tiesioginės sąnaudos				X	X	
Personalo sąnaudos				X	X	X
Nusidėvėjimo sąnaudos	X	X			X	X
Aptarnavimo sąnaudos				X	X	
Elektros energijos sąnaudos					X	
Administracinės sąnaudos				X	X	
Rinkodaros ir pardavimo sąnaudos				X	X	
Finansinės sąnaudos				X	X	
Kitos sąnaudos					X	
Mokesčių sąnaudos					X	
Bendrosios sąnaudos, nepaskirstomos paslaugoms					X	
Veiklų modulis:						
Struktūros sąnaudos						
Procesų sąnaudos						
Tinklo komponentų sąnaudos						
Sąnaudų objektų modulis:						
Paslaugos				X	X	X
Klientų aptarnavimo sąnaudos						
Bendrosios sąnaudos, paskirstomos paslaugoms	X		X	X	X	

2 lent. Naudojamo kapitalo pasiskirstymas pagal sąnaudų rūšis sąnaudų centrams

28. Trumpalaikis turtas paskirstomas tiesiogiai tiems verslo vienetams ir paslaugoms, kurių veiklai užtikrinti arba kurioms paslaugoms teikti reikalingas konkretus trumpalaikis turtas.

29. Pinigai kasoje ir banke paskirstomi paslaugoms atsižvelgiant į ataskaitinio laikotarpio veiklos ir kapitalo sąnaudų apimtį.

30. Trumpalaikiai įsipareigojimai paskirstomi tiesiogiai tiems verslo vienetams, dėl kurių teikimo jie gali būti susidarę.

31. Trumpalaikės paskolos paskirstomos paslaugoms, atsižvelgiant į ataskaitinio laikotarpio veiklos ir kapitalo sąnaudų apimtį.

32. Operatoriams mokėtinos sumos paskirstomos atitinkamiems verslo vienetams, kuriuose tokie didmeniniai produktai yra naudojami kaip išteklių galutinėms paslaugoms kurti.

33. Prekybinės skolos paskirstomos verslo vienetams, naudojant ataskaitinio laikotarpio veiklos sąnaudų bazę.

34. Skola kapitalo kreditoriams paskirstoma paslaugoms pagal ataskaitinio laikotarpio veiklos ir kapitalo sąnaudų apimtį.

35. Mokėtinas darbo užmokestis paskirstomas verslo vienetams, naudojant viso darbo užmokesčio sąnaudų sumos bazę.

36. Mokėtinas pridėtinės vertės mokestis paskirstomas paslaugoms, naudojant pajamas kaip paskirstymo bazę.

37. Gautinas pridėtinės vertės mokestis paskirstomas verslo vienetams, naudojant sąnaudas kaip paskirstymo bazę.

38. Atidėjimai paskirstomi susijusiems paslaugų, ilgalaikio turto nusidėvėjimo ir personalo sąnaudų centrams.

3.9 DUOMENŲ SURINKIMAS IR KONTROLĖ

39. Duomenys reikalingi Verslo sąnaudų paskirstymo per veiklas modeliui kaupiami nuolat pirminiuose šaltiniuose, IT sistemų duomenų bazėse. IT sistemų savininkai kontroliuoja duomenų tikslumą ir teisingumą.

40. Sąnaudų nešiklių reikšmės, kurios nustatomos periodiškai, kaupiamos IT sistemose ir Bendrovės vidiniuose kataloguose elektroninėse laikmenose jas peržiūrint ne rečiau kaip kas ketvirtį.

41. Finansų padalinio atsakingi darbuotojai patikrina, kad pajamų duomenys gaunami iš Didžiosios knygos modulio ataskaitų sutaptų su finansinėmis ataskaitomis.

42. Paslaugų matavimo vienetų statistiniai duomenys renkami kas mėnesį, Finansų padalinio atsakingi darbuotojai kontroliuoja, kad jie būtų tikslūs ir teisingi. Jei yra nustatoma, kad reikia keisti matavimo vienetą paslaugos vadovas, atsakingas už paslaugos teikimą, privalo pateikti raštiškai pasirašytą keitimo priežastį.

43. Veiklų paskirstymo sistemoje įdiegtos sisteminės etatų paskirstymo veikloms ir veiklų paskirstymo į sąnaudų objektus kontrolės, kurios patikrina, ar visas darbo laikas ir visi etatai yra pilnai paskirstyti.

44. Veiklų paskirstymo sistemoje įdiegtos sisteminės veiklų ir sąnaudų nešiklių peržiūrų, etatų paskirstymo veikloms ir veiklų paskirstymo į sąnaudų objektus atžymos, kuriose matosi kas ir kada atliko peržiūras ir paskirstymą.

45. Veiklų paskirstymo sistemoje įdiegtas sisteminis periodų uždarymas.

46. Taip pat yra sukurtos ataskaitos, kurių pagalba atsakingi darbuotojai periodiškai vykdo etatų paskirstymo veikloms ir veiklų paskirstymo į sąnaudų objektus pasikeitimų kontroles.

47. Finansų padalinio atsakingas darbuotojas atsakingas už netipinių (prestižo nuvertėjimas, ilgalaikio turto nusidėvėjimo koregavimas) sąnaudų sumų suvedimą į sąnaudų apskaitos sistemą bei priskyrimą tiems sąnaudų kaupimo objektams, kurie sąlygojo tokių sąnaudų atsiradimą.

48. Esant poreikiui koreguoti MyABCM duomenis, Finansų padalinio atsakingas darbuotojas koregavimus atlieka kurdamas importinius failus ir importuodamas juos į MyABCM sistemą, o ne rankiniu būdu taisydamas duomenis.

49. Finansų vadovas periodiškai patvirtina Verslo sąnaudų paskirstymo per veiklas modeliavimo planą, kuriame yra aprašyta, kokie darbai ir kada turi būti atlikti, kokių padalinių darbuotojai yra atsakingi už paskirtų užduočių atlikimą, pateikiamų duomenų pagrįstumą, teisingumą bei tikrumą.

50. Finansų padalinio atsakingi darbuotojai kontroliuoja, kad atsakingiems padalinių darbuotojams priskirtos užduotys būtų atliktos laiku.

51. Sąnaudų apskaitos (verslo sąnaudų paskirstymo) ir apskaitos atskyrimo metodika tvirtinama Finansų vadovo pateikiant metinę ataskaitą RRT.

52. Mobiliojo tinklo sąnaudos yra priskiriamos tik mobiliojo tinklo paslaugoms teikti, o fiksuotojo tinklo sąnaudos yra priskiriamos tik fiksuotojo tinklo paslaugoms teikti.

53. Padalinių, kurių veiklų paskirstymas atliekamas ekspertiniu būdu, veiklas skirsto kas mėnesį. Ekspertiniu būdu veiklų paskirstymą atliekantys Tarptautinio ir operatorių verslo padalinys, ICT sprendimų pardavimų padalinys ir PA Connectivity padalinys ir kiti padaliniai kiekvieną mėnesį pateikia pasirašytas veiklų paskirstymo ataskaitas, kurios yra kaupiamos ir saugomos vidinėse sistemose ir naudojamos ketvirčio rezultatui paskirstyti VPS sistemoje.

3.10 BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

54. Verslo sąnaudų paskirstymo per veiklas modelis atnaujinamas vieną kartą per metus.

55. Bendrovės finansiniais metais yra laikomi kalendoriniai metai.

56. Verslo sąnaudų paskirstymo per veiklas modelyje yra naudojami oficialūs Bendrovės metiniai finansiniai duomenys.

57. Remiantis sąnaudų apskaitos ir apskaitos atskyrimo taisyklėmis Telia Lietuva, AB tinklalapyje skelbiama metinė ataskaita turi nepamiršti Bendrovėje patvirtinto Komercinių ir technologinių paslapčių sąrašo.

4. VIDUTINĖS SVERTINĖS KAPITALO KAINOS APSKAIČIAVIMAS

4.1 Vidutinių svertinių kapitalo kaštų (WACC) skaičiavimo metodologija

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos patvirtintais Sąnaudų apskaitos bei Apskaitos atskyrimo taisyklėse nustatytais reikalavimais, vidutiniai svertiniai kapitalo kaštai (WACC) yra apskaičiuojami pagal formulę:

$$WACC = R_E * \frac{E}{E + D} + R_D * \frac{D}{E + D}$$

čia:

WACC – vidutiniai svertiniai kapitalo kaštai (%),

R_E – nuosavo kapitalo kaštai (%),

R_D – skolinto kapitalo kaštai (%),

E – nuosavas kapitalas,

D – skolintas kapitalas.

Vadovaujantis Sąnaudų apskaitos bei Apskaitos atskyrimo taisyklėse nustatytais reikalavimais, Ūkio subjektas nuosavo kapitalo kaštus turi apskaičiuoti pagal kapitalo kaštų modelio formulę:

$$R_E = R_F + \beta_L * (R_M - R_F)$$

čia:

R_E – nuosavo kapitalo kaštai (%),

R_F – bazinė pelno norma (%),

$(R_M - R_F)$ – nuosavo kapitalo rizikos premija (angl. enterprise risk premium, ERP), apskaičiuojama kaip skirtumas tarp R_M (rinkos vidutinė pelno norma (%)) ir R_F (bazinė pelno norma),

β_L – beta koeficientas, rodantis emitento (Ūkio subjekto) akcijų rizikingumo ir visos akcijų rinkos rizikingumo santykį.

Pagal Sąnaudų apskaitos bei Apskaitos atskyrimo taisyklėse nustatytus reikalavimus Ūkio subjekto veikloje naudojamo kapitalo apimtis apskaičiuojama kaip nuosavo ir skolinto kapitalo suma, atitinkanti lygybę:

$$K = E + D = FA + CA - CL - PR$$

čia:

K – veikloje naudojamo kapitalo apimtis,

FA – veikloje naudojamas ilgalaikis turtas,

CA – trumpalaikis turtas,

CL – trumpalaikiai įsipareigojimai,

PR – atidėjiniai.

Atkreipiame dėmesį, kad tarpiniuose WACC komponentų skaičiavimuose taikomas apvalinimas iki trijų skaitmenų po kablelio.

4.2 Kintamųjų skaičiavimo verčių nustatymas

Kintamasis	Pagrindimas/Šaltinis	Vertė
R_F – bazinė pelno norma	<p>Bazinė pelno norma nustatoma kaip ilgalaikių (ne mažiau kaip 3 468 dienų) Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinių popierių (obligacijų) vidutinė metinė pelno norma, t. y. nerizikinga pelno norma.</p> <p>Siekdami atvaizduoti 2021 metų bazinę pelno normą rėmėmės 2021 metų Vyriausybės vertybinių popierių aukcionų rezultatais. Per 2021 metus įvyko septyni aukcionai, kuriuose išplatintų vertybinių popierių trukmė buvo ne mažesnė kaip 3 468 dienos. Vidutinis svertinis šių aukcionų pelningumas sudarė 0,247%.</p>	$R_F = 0,247\%$
β_L – beta koeficientas	<p>Beta koeficientas atspindi ūkio šakos ar įmonės rizikingumo laipsnį, lyginant su visomis akcijų biržoje kotiruojamomis įmonėmis. Vidutinė beta yra lygi 1. Aukštesnė beta nei 1 atspindi didesnę nei vidutinę riziką.</p> <p>Siekiant įvertinti beta, kuri reikalinga nuosavo kapitalo kaštų skaičiavimui, mes rėmėmės Capital IQ duomenų baze. Kadangi Telia yra listinguojama bendrovė, rėmėmės pačios Telia β_U (angl. unlevered beta), kuri buvo apskaičiuota imant paskutinių penkerių metų akcijų ir OMXVGI (Nasdaq Vilnius) indekso statistiką.</p> <p>Remiantis Capital IQ duomenų baze, Telia $\beta_U = 0,561$.</p> <p>WACC skaičiavimui buvo naudotas beta koeficientas, pakoreguotas Lietuvos Respublikos pelno mokesčio norma bei skolinto ir nuosavo kapitalo lyginamaisiais svoriais (angl. levered beta (β_L)). β_L skaičiavimai buvo atlikti remiantis formule: $\beta_L = \beta_U * (1 + (1 - T) * \frac{D}{E})$, kur $T=15\%$ (Lietuvos Respublikos bendrasis pelno mokesčio tarifas). β_L yra lygi 0,855.</p>	$\beta_L = 0,855$
$(R_M - R_F) =$ nuosavo kapitalo rizikos premija	<p>Nuosavo kapitalo rizikos premija rodo skirtumą tarp istorinės akcijų rinkos grąžos ir nerizikingų investicijų grąžos, kitaip tariant, ji rodo papildomą grąžą, kurią investuotojas gavo, investuodamas į rizikingesnius vertybinius popierius (akcijas), lyginant su nerizikingais vertybiniais popieriais (pvz. valstybės išdo obligacijos).</p> <p>Remiantis Sąnaudų apskaitos taisyklėmis, vidutinė rinkos pelno norma apibrėžiama kaip Lietuvos vertybinių popierių rinkos gerai diversifikuoto portfelio vidutinė metinė pelno norma. Artimiausias rodiklis šios sąvokos apibrėžimui Lietuvos rinkoje galėtų būti OMXVGI (Nasdaq Vilnius) indekso reikšmių pokyčių vidurkis.</p> <p>Tačiau atkreipiame dėmesį, kad į OMXVGI indeksą yra įtraukiama 21 Lietuvoje veikianti įmonė. Dėl sąlyginai mažos įmonių imties įtraukiamos į indekso skaičiavimus, gali susidaryti vidutinės rinkos pelno normos netikslumai. Be to, ribota įmonių imtis nedaro indekso portfelio gerai diversifikuotu. Taip pat, Sąnaudų apskaitos taisyklės nenurodo kokio laikotarpio vidutinė metinė pelno norma turi būti skaičiuojama.</p> <p>Todėl atsižvelgiant į Sąnaudų apskaitos taisyklių neapibrėžtumą bei galimus OMXVGI indekso apribojimus, skaičiuodami nuosavo kapitalo rizikos premiją, mes rėmėmės KPMG US Valuation Services Technical Committee rekomendacijomis, pagal kurias nuosavo kapitalo rizikos premija yra 6,0%. Ši</p>	$(R_M - R_F) = 6,0\%$

norma 2021 metams nustatyta kaip daugelio nuosavo kapitalo rizikos premiją skaičiuojančių šaltinių (Ibbotson, Duff&Phelps, Damodaran ir kt.) mediana. 6,0% normą 2021 m. naudojo ir daugelis didžiausių tarptautinių konsultacijų bendrovių (KPMG, PricewaterhouseCoopers, Deloitte, EY, BDO ir kt.).

Taip pat, atkreipiame dėmesį, jog apskaičiuotas WACC rodiklis, jau įtraukia šalies rizikos premiją, kadangi WACC skaičiavimuose bazinei palūkanų normai nustatyti naudojama Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinių popierių (obligacijų) vidutinė metinė pelno norma. Papildomas šalies rizikos premijos įtraukimas į kitus vidutinių svertinių kapitalo kaštų komponentus galėtų sąlygoti dvigubą šalies rizikos apskaitymą WACC normoje.

R_E –
nuosavo
kapitalo
kaštai

Remiantis antrame puslapyje pateikta formule bei aukščiau aprašytais dydžiais, Telia 2021 metų nuosavo kapitalo kaštai yra:

$R_E =$
5,377%

$$R_E = 0,247\% + 0,855 * 6,0\% = 5,377\%$$

R_D –
skolinto
kapitalo
kaštai

Pagal Sąnaudų apskaitos bei Apskaitos atskyrimo taisyklėse nustatytus reikalavimus Ūkio subjekto skolinto kapitalo kaštai (R_D) turi atspindėti rinkoje nusistovėjusią palūkanų normą, už kurią Ūkio subjektas ataskaitiniu laikotarpiu gavo ar galėjo gauti ilgalaikę paskolą (ne trumpesiam nei 5 metų laikotarpiui).

R_D tax
adjusted =
0,506%

2016 m. sausio 4 d. Telia gavo 150 milijonų eurų paskolą iš AB SEB banko ir Danske Bank A/S Lietuvos filialo (iš kiekvieno – po 75 milijonus eurų). Paskolos palūkanų norma – 1,02%, grąžinimo terminas – 2021 m. sausio 4 d. Paskolos likutis 2021 m. pradžioje – 7,5 milijonų eurų, metų pabaigoje – 0 eurų. Paskolos likutis buvo grąžintas 2021 m. sausio 4 d.

2017 m. gegužės 29 d. bendrovė taip pat gavo 60 milijonų eurų paskolą iš AB SEB banko, Danske Bank Sverige ir Nordea Bank AB (iš kiekvieno - po 20 milijonų eurų). Paskolos palūkanų norma kintama, vidutinė svertinė 2021 m. palūkanų norma – 0,591%, grąžinimo terminas 2019 metais buvo pratęstas iki 2024 m. gegužės. Paskolos likutis 2021 m. pradžioje – 60 milijonų eurų, metų pabaigoje – 30 milijonų eurų. 30 milijonų eurų buvo grąžinta 2021 m. lapkričio 30 d.

2017 m. bendrovė pasirašė penkis 60 mėnesių (5 metų) trukmės lizingo sutartis su AB SEB bankas. Metinė palūkanų norma – 0.85%. Lizingo išmokėjimo terminas – 2022 metai. Lizingo likutis 2021 m. pradžioje – 1.4 milijonai eurų, metų pabaigoje – 0.6 milijonai eurų.

Vadovaujanti Sąnaudų apskaitos bei Apskaitos atskyrimo taisyklėse nustatytais reikalavimais, Ūkio subjektas, ataskaitiniu laikotarpiu veikloje naudoto kapitalo apimtį turi apskaičiuoti kaip ataskaitinio laikotarpio pirmąją dieną ir kiekvieno ataskaitinio laikotarpio ketvirčio pabaigoje naudoto kapitalo apimčių aritmetinį vidurkį. Todėl skolinto kapitalo kaštai buvo apskaičiuoti kaip svertinės palūkanų normos, kiekvieno ketvirčio pabaigai, aritmetinis vidurkis:

$$R_D = \frac{0,602\% + 0,598\% + 0,597\% + 0,587\%}{4} = 0,596\%$$

Detalesnis skolinto kapitalo kainos skaičiavimas pateikiamas 5-tame priede.

Vadovaujantis Sąnaudų apskaitos bei Apskaitos atskyrimo taisyklėse nustatytais reikalavimais, Ūkio subjektas, skaičiuodamas kapitalo kaštus, turi įvertinti pelno mokesčio įtaką nuosavo kapitalo kaštams bei skolinto kapitalo

kaštams. Todėl siekiant įvertinti pelno mokesčio įtaką skolinto kapitalo kaštai buvo perskaičiuoti pagal formulę:

$$R_D \text{ tax adjusted} = R_D * (1 - T).$$

2021 m. gruodžio 31 d. Telia pakoreguoti skolinto kapitalo kaštai buvo lygūs 0,506%.

E/(E+D) – nuosavo kapitalo dalis visame kapitale	Nuosavo kapitalo lyginamasis svoris apskaičiuojamas kaip santykis tarp nuosavo kapitalo sumos ir bendros (nuosavo ir skolinto) kapitalo sumos.	E/(E+D) = 0,61887
	Skolinto kapitalo lyginamasis svoris apskaičiuotas kaip santykis tarp skolinto kapitalo sumos ir bendros (nuosavo ir skolinto) kapitalo sumos.	D/(E+D) = 0,38113
D/(E+D) – skolinto kapitalo lyginamasis svoris	Skolinto ir nuosavo kapitalo santykis, naudojamas pakoreguotam beta koeficientui apskaičiuoti, apskaičiuotas kaip santykis tarp skolinto kapitalo sumos ir nuosavo kapitalo sumos.	D/E = 0,61585
D/E – skolinto ir nuosavo kapitalo santykis	Pagal Sąnaudų apskaitos bei Apskaitos atskyrimo taisyklėse nustatytus reikalavimus, Ūkio subjektas, nustatydamas protingumo kriterijų atitinkančią investicijų gražą, ataskaitiniu laikotarpiu veikloje naudoto kapitalo apimtį turi apskaičiuoti kaip ataskaitinio laikotarpio pirmąją dieną ir kiekvieno ataskaitinio laikotarpio ketvirčio pabaigoje naudoto kapitalo apimčių aritmetinį vidurkį.	
	Todėl 2021 metais šie Telia rodikliai buvo skaičiuojami taip:	

Veikloje naudojamas kapitalas						
EUR'000	31-12-2020 Audituota	31-03-2021 Neaudituoja	30-06-2021 Neaudituoja	30-09-2021 Neaudituoja	31-12-2021 Audituota	Vidurkis
E	331 506	344 576	298 625	314 697	330 053	323 892
D	181 646	183 890	203 044	215 466	213 298	199 469
K	513 152	528 466	501 669	530 164	543 351	523 360

Atkreipiame dėmesį, kad 2019 metai buvo pirmieji, kada Telia savo balanse atspindėjo dėl 16-ojo Tarptautinio finansinės atskaitomybės standarto atsiradusius straipsnius – naudojimo teise valdomą turtą turto dalyje bei nuomos įsipareigojimus įsipareigojimų dalyje.

Skaičiuojant veikloje naudojamą kapitalą į skolintą kapitalą buvo įtraukti nuomos įsipareigojimai, atsiradę dėl TFAS16:

- Telia finansinė atskaitomybė yra parengta pagal TFAS standartus taip pat ir TFAS16 standartą;
- TFAS16 standartas buvo įvestas tam, kad įmonių finansinės ataskaitos atspindėtų realią finansinę poziciją, kurią būtų galima palyginti su kitomis rinkoje esančiomis įmonėmis nepaisant to ar įmonė turtą nuomojasi, ar turtą finansuoja nuosavu ar skolintu kapitalu. Ilgalaiškės nuomos įsipareigojimai yra traktuojami kaip skolintas kapitalas (finansinė nuoma).
- WACC skaičiavimuose naudojamas beta koeficientas buvo apskaičiuotas remiantis Telia Lietuva AB akcijų ir akcijų rinkos indeksu

duomenimis. Į indeksą įtrauktų įmonių finansinė ataskaitos yra parengtos pagal TFAS standartus bei galimai įtraukia turtą ir įsipareigojimus apskaitytus pagal TFAS16 standartą.

Kadangi, atsižvelgiant į Sąnaudų apskaitos pagal visiškai paskirstytų sąnaudų metodą taisyklės minėtų nuomos įsipareigojimų traktavimas nėra iki galo apibrėžtas, 5-oje šios ataskaitos dalyje pateikiame alternatyvų WACC skaičiavimą, neįtraukdami nuomos įsipareigojimų į skolintą kapitalą.

4.3 Vidutinių svertinių kapitalo kaštų (WACC) apskaičiavimas

Vadovaujantis Sąnaudų apskaitos bei Apskaitos atskyrimo taisyklėse nustatytais reikalavimais ir naudojant atitinkamai nustatytus kintamųjų verčių dydžius Telia nominalūs vidutiniai svertiniai kapitalo kaštai (WACC) už 2021 metus skaičiuojami taip:

$$WACC = 5,377\% * 0,61887 + 0,506\% * 0,38113 = 3,52\%$$

Taip pat, įvertinus Lietuvos Respublikos pelno mokesčio normą, buvo apskaičiuoti realūs vidutiniai svertiniai kapitalo kaštai (WACC) prieš mokesčius:

$$WACC_{pre-tax} = \frac{3,52\%}{(1 - 15\%)} = 4,14\%$$

5. NAUDOJAMO KAPITALO IR PROTINGUMO KRITERIJŲ ATITINKANČIOS INVESTICIJŲ GRAŽOS APSKAIČIAVIMO ATASKAITA

Balanso straipsnis	Naudojamas kapitalas, Eur	Svertinė kapitalo kaina, %	Protingumo kriterijų atitinkanti investicijų graža, Eur
Ilgalaikis turtas	463,444,040	4.14%	19,186,583
Trumpalaikis turtas	151,993,375		6,292,526
Trumpalaikiai įsipareigojimai	-53,102,725		-2,198,453
Atidėjimai	-38,974,316		-1,613,537
Iš viso	523,360,375		21,667,120

6. VERSLO VIENETŲ PELNO (NUOSTOLIO) ATASKAITA

Verslo vieneto pavadinimas	Pajamos, Eur	Sąnaudos, Eur	Protingumo kriterijų atitinkanti investicijų grąža, Eur	Veiklos rezultatas, Eur
Didmeninės centrinės prieigos rinka	1,327,884	1,951,571	233,849	-623,686
Didmeninės vietinės prieigos fiksuotoje vietoje rinka	3,217,791	2,234,150	463,699	983,641
Nereguliuojamos paslaugos	410,942,244	358,174,878	19,751,536	52,767,366
Kitos netelekomunikacinės paslaugos	8,182,844	1,661,376	1,218,036	6,521,469
Iš viso	423,670,763	364,021,974	21,667,120	59,648,789

7. VERSLO VIENETŲ NAUDOJAMO KAPITALO ATASKAITA

Verslo vieneto pavadinimas	Ilgalaikis turtas, Eur	Trumpalaikis turtas, Eur	Trumpalaikiai įsipareigojimai, Eur	Atidėjimai, Eur	Naudojamas kapitalas, Eur
Didmeninės centrinės prieigos rinka	5,410,063	550,957	-237,733	-74,750	5,648,537
Didmeninės vietinės prieigos fiksuotoje vietoje rinka	10,480,128	1,255,253	-378,606	-156,320	11,200,455
Nereguliuojamos paslaugos	429,283,746	137,918,234	-51,751,307	-38,360,441	477,090,232
Kitos netelekomunikacinės paslaugos	18,270,104	12,268,930	-735,079	-382,805	29,421,150
Iš viso	463,444,040	151,993,375	-53,102,725	-38,974,316	523,360,375

8. VERSLO VIENETŲ FAKTINĖS NAUDOJAMO KAPITALO GRAŽOS ATASKAITA

Verslo vieneto pavadinimas	Veiklos rezultatas (pelnas arba nuostolis), Eur	Verslo vieneto veikloje naudojamas kapitalas, Eur	Faktinė verslo vieneto veikloje naudojamo kapitalo grąža, %
Didmeninės centrinės prieigos rinka	-623,686	5,648,537	-11.04%
Didmeninės vietinės prieigos fiksuotoje vietoje rinka	983,641	11,200,455	8.78%
Nereguliuojamos paslaugos	52,767,366	477,090,232	11.06%
Kitos netelekomunikacinės paslaugos	6,521,469	29,421,150	22.17%
Iš viso	59,648,789	523,360,375	11.40%